

la mateixa arrel? S'ha dit que *Carcasso* era nom feni-ci. Ho citem Vincent i jo mateix (*Du Nouv. sur la Top. Oc.*, 260) però en termes ben escèptics; és una connexió que no es podria pendre seriosament: hi ha semblances materials, purament fonètiques, que hom 5 llança a l'endevineta, i això ho fóra, si algú volgués lligar-ho, amb *Carcathio-certa* ciutat de l'antiga Armènia.⁴

En realitat és de creure que *CARASSO* fos nom ibèric: potser és el que el meu mestre Mz. Pi volia in- 10 sinuar de *Carcaixeni*? Impossible provar-ho. Com a indicatiu es podrien aplegar NLL espanyols semblants. No ens dolgui entrar-hi en detalls, car si se'n pogués formar un conjunt coherent, no fóra en va.

Tres poblets de Galícia dits *Carcacia* o *Carcasia*,¹⁵ però crec que *Carcacia* és la grafia correcta: una aldea en el p. j. Chantada (Lugo te. Carbalhedo i dues a Crunha, p. j. de Noya i Padron). *La Carcajona* no és més que un mas del te. Tarazona de la Mancha. No és fàcil d'enllaçar-los amb *Carcaixent*, per més que 20 hi hagi una sibilant: ¿potser combinable amb *ç* i *ç*? Els *Carcaixells* dos turons rocosos a la vall empordanesa de Solius (te. Sta. Cristina d'Aro) (XLIV, 172.20) comparables a un carcaix de tirar sagetes; *Carcaix* vall encaixonada en te. Siurana de Prades: deu ser mos- 25 sàrab de **carcairs*, variant de *CARCAR*, *CARCER* 'vall reclosa': impossible, però, fer venir d'aquí *Carcaixent*: ni *-x-* ni *-ent* no s'hi prestarien; i tot, fins ara, són noms menors, no pas de versemblant data ibèrica.

En d'altres que semblen ser més antics, trobem 30 també l'element *Carc-*, o anàleg, però no més enllà. *Caraca* ciutat habitada pels *Χαρχαίτωνες*, figura en la vida de Sertori per Plutarc: Schulten (n. 60 de l'ed. Carles Riba) la identificà amb *Taracena* (4 k. NE. de Guadalajara), però llavors cal sospitar que la *C-* sigui 35 mala lectura per *T-*; i fins aquesta vaguíssima semblança amb *Carcaixent* se'ns dissipa.

S'ha cregut que *Carcabuey*, poble de la prov. de Còrdova, era nom ibero-basc, perquè hom creia retro- 40 bar-hi la terminació *-ri* dels Pir. centrals [*>* cat. *-ui*, arag. *-ué(i)*]; però deu ser una pista falsa, car figura escrit en lletres àr. *Qarqabolja* (una de les cinc divisions de la «kora» d'Elvira, en el cordovès Aben-Hayan i en l'almerienc 'Udrí (Arjona, *Bol. Ac. Cord. Ci. y B-Art.*, 1987, 24). Això té més aviat l'aire d'un compost indoeuropeu (*KARK-* + *-VOL-IA*), ço que ja l'al- 45 llunya de *Carcassona* i de *Carcaixent*. Més vaga encara la semblança amb *Carcamet*/*Carcadet* (en el Capcir, veg. *DECat*, s. v. *Carcany*), d'afinitats cèltiques. *Carriotoxa*, pda. de Sant Joan de l'Enova, el tenim més 50 a prop, però estudiant-lo (V. s. v.) arribarem a una base **CARIOCIA*, probablement cèltica, i en tot cas no és possible materialment lligar-hi *Carcaixent* ni *Carcas-sona*.

En conclusió tot plegat forma una massa hetero- 55 gènia en tots sentits, damunt la qual no es pot construir res sòlid: per a *Carcaixent* ni *Carcassona*.

I hi ha encara una altra raó. Concloent: en el fons tampoc és gaire versemblant cercar una nissaga tan re- 60 mota com la ibèrica, per al nom d'una localitat inter-

na i subalterna dependent d'Alzira, i amb tan poc re- lleu encara en els Ss. XIII i XV.

β) Si una guia hi ha certa en toponomàstica és la que donen els sufixos típics, que formin sèrie en una regió. El dels noms en *-en(t)* tan copiosos en el P. Val., i més des de Morvedre cap al Sud: tots en general són derivats de NPP romans amb el sufix *-(I)ANUM*, de- 5 gradat a *-én* per la imela aràbiga. Si tanmateix trobéssim un NP comprovable, i adequat com a epònim de *Carcaixent*, tornariem en l'essencial a la intuïció de Mz. Pi. i meva.

He pensat llargs anys en un que ho és bastant, al- 60 menys quant a l'arrel, si tenim en compte l'acció de l'àrab (demostrada per la imela). Com que els NPP romans formaven famílies de radical comú, amb sufixos repetits, tindríem dret a partir de la família *GRAC(C)-*, postulant **GRACCASTIUS*. Família copiosa: ultra *Grac-* 65 *cus*, tan freqüent (Schulze, pp. 172, 334, 519, 296), es registren en les fonts romanes *Graccius* (p. 173), *Grac-* 70 *cellius* (81, 173, 450), *Gracilius* (173, 441), *Gracconia* (85, 172), *Gracinius* (85, 172); *Gracilius*, p. ex., figura en el *CIL* III, 5484. Tant d'aquest com de *GRACI-* 75 *NIUS*, com de *GRACCU* i *GRACCIUS* aplega Skok (§ 152, pp. 90, 91) una dotzena de NLL en *-ANUM* i en *-ACUM* en molts departaments del País d'Oc. 5 Això forma un sistema (als quals potser encara s'afegiria un *Gra-* 80 *cinus*, *-inus* en Schulze, 81, 522).

Ara bé, tenint en compte que *-ASIU* és un dels su- 85 fixos més vius i funcionals d'aquest sistema (vegeu-ne molts testimonis, amb totes les arrels, en el llibre de Schulze, pp. 388-391), tindríem dret a postular l'exis- 90 tència d'un NP **GRACCASTIUS*, del qual podria sortir sense escrúpol **GRACCASTIANUM* > *Carcaixent*, puix que l'ensordiment de *G-* en *Q-* i el trasllat de la *R* 95 d'un grup inicial, no sols es justifiquen per l'àrab sinó que obeeixen a les normes indefugibles del seu siste- 100 ma fonètic. Al capdavall no és inconcebible pensar que el nom d'una petita vil·la romana es vagi perpetuar fins a la modesta alqueria de Carcaixent, en ter- 105 ra d'Alzira.⁶

γ) No és inconcebible, però no és prudent creure- 110 hi, sense explorar si no pot ser nom aràbic: com *Alzira*, *Massalavés*, *Albaida*, *Alginet*, *Albalat*, *Algemesí* i la major part dels que l'envolten, i donen senyals de més antiga importància (i ja veurem, s. v., que *Cu-* 115 *llera*, *Sueca* i altres per als quals s'havia cercat una fugida, ha resultat falsa). Doncs hi ha un nom aràbic que se li assembla extraordinàriament.

I aquest no és pas un postulat ni és res combinat 120 ni construït, ni obscur. *Qalqašand* és el nom d'una «bourgade» prop del Caire, districte de *Qalyub*. Nom que fou il·lustrat pel *Qalqašendî*, ben conegut, mort 125 l'any 1418 d.C.: Sihab ed-Din *al-Qalqašendî*, historiador, geògraf i tradicionista, l'obra del qual fou estudiada per Wüstenfeld, H. Sauvaire i Huart (*Littér. Ar.*, p. 354); l'autor de l'obra geogràfica tan usada pels 130 arabistes, *Šubh al-'ašà* ('l'aurora dels qui no s'hi veuen', 'la claror del dia naixent per a l'ignorant').